

Kutatási jelentés 2008
Varga András
Mátra Múzeum, Gyöngyös

Pannon gyeptípusok élőhelykezelése Magyarországon

LIFE 05NAT/HU/000xxx számú projekt

Belsőbáránd projekt terület

1. Tevékenységek:

20 ponton történt mintavételezés (kvadrátméret: 25 x 25 x kb. 2 cm). Egy-egy mintavételi pont anyaga kb. 10x10 m-es terület mikrohabitátjaiból került begyűjtésre, a kvadrátsorozatok kvantitatív értékelhetőség miatt, minden esetben kb. 4 liternyi talajmintát tartalmazott.

Eredmények

18 szárazföldi és 3 vízi csiga faj fordul elő a területen.

A terület malakológiai állapota jó, az élőhelyhez rendelhető változatos faj együttesből áll. A listából két faj emelhető ki, melyek élettere ehhez a talajtípushoz kötődnek: *Valloni enniensis* reliktum jellegű faj, hazánkban szórványos előfordulású. A belsőbárándi löszgyepen erőteljes állományai élnek, ezek foltszerűen fedik le a sík jellegű területeket – az állományok változásának monitorozása fontos információkat adhat a kezelések hatásának nyomon követésére. *Helicopsis striata* hazánkban szórványos előfordulású, a belsőbárándi területek dombjain fordul elő, monitorozása az előző fajhoz hasonló eredményeket adhat.

Sík területek (rétek, oldalvölgyek, füzes folt, csatorna és partja – 10 mintavételi hely). A terület diverzitása egyenletesnek mondható, a Mollusca fajok alapján nincsenek visszafordíthatatlanul rontott területek. A sík területek esetében az oldalvölgyek diverzitása erőteljesen csökken, ez jelen viszonyok között természetes folyamat.

Dombok Általánosan jellemezve a 9 vizsgálati pontot, elmondható, a xerotherm elemek nagy száma jellemzi. A fajok minőségi és mennyiségi összetételére szinte elhanyagolható hatással van a vizsgálati pont expozíciója. Az itt található fajok a *Helicopsis striata* kivételével hazánkban nagy elterjedésűek és gyakoriak. A későbbi monitorozások során figyelemmel kell kísérni az itt élő fajok kvantitatív viszonyainak változását, ezek a fajok a gyakoriságuk ellenére érzékenyen reagálnak a terület növénytakarójának minőségi változására.

A 20 mintavételi pontot az alábbi csoportokra bonthatók:

A/ legelőterület gyeptípusai 10 mintavételi hely, , magába foglalja a központi területet és az oldalvölgyek völgyfenéki részeit (No. 1, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 14, 16, 19).

B/ domboldal, dombtetők gyepterületei 9 mintavételi pont (No. 2, 4, 7, 10, 12, 13, 17, 18, 20).

C/ Dinnyés-Kajtori csatorna (No. 15).

Faj (latin név) ABC-rendben	magyar név	Védettségi kategória	Megjegyzés
Anisus spirorbis (Linnaeus)		nem védett	
Cecilioides acicula (O.F. Müller)		nem védett	

Cepaea vindobonensis (C. Pfeiffer)	nem védett	
Chondrula tridens (O.F. Müller)	nem védett	
Cochlicopa lubrica (O.F. Müller)	nem védett	
Granaria frumentum (Draparnaud)	nem védett	
Gyraulus crista (Linnaeus)	nem védett	
Helicella obvia (Menke)	nem védett	
		hazai populációi értékesek
Helicopsis striata (O.F. Müller)	nem védett	
Mediterranea inopinata (Ulicny)	nem védett	
Monacha cartusiana (O.F. Müller)	nem védett	
Planorbis planorbis (Linnaeus)	nem védett	
Pupilla muscorum (Linnaeus)	nem védett	
Succinella oblonga (Draparnaud)	nem védett	
Truncatellina cylindrica (A. Férussac)	nem védett	
Vallonia costata (O.F. Müller)	nem védett	
Vallonia enniensis (Gredler)	nem védett	reliktum
Vallonia pulchella (O.F. Müller)	nem védett	
Vertigo pygmaea (Draparnaud)	nem védett	
Vitrina pellucida (O.F. Müller)	nem védett	
Zonitoides nitidus (O.F. Müller)	nem védett	

Egyéb tevékenységek:

2. Eredmények értelmezése

A gyepekben indikátor fajként lehet megjelölni a *Vallonia costata* – *V. pulchella* – *V. enniensis* – *Pupilla muscorum* – *Vertigo pygmaea* – *Truncatellina cylindrica* fajokat. A mintákban szereplő egyedszámok alapján mérhető illetve értékelhető az adott gyűjtési pont szinte évenkénti reagálása a területkezelési módszerek viszonylatában.

A domboldalakon a *Granaria frumentum* – *Helicella obvia* - *Helicopsis striata* – *Truncatellina cylindrica* - *Vallonis costata* – *V. pulchella* számarányának változása enged hasonló következtetések levonására.

A legeltetés bizonyos talajadottságoknál a diverzitás erőteljes csökkenéséhez vezet, ez adódik egyrészt a taposási kárból, másrészt az alacsony növényzet okozta talaj kiszáradásból. A kaszálás esetében a taposási kár nem jelentős. Ezek a folyamatok a Belsőbárándi löszterületre nincsenek negatív hatással, ez adódik a lösz talajszerkezeti viszonyaiból, másrészt a völgy sajátos mikroklimatikus adottságaiból.

A sík területeken veszélyeztető tényezők a jelen típusú legeltetési és kaszálási módszerek mellett (az előzetes vizsgálatok tükrében) nincsenek.

A meredekebb domboldalak intenzívebb legeltetése, taposása már hordozhat veszélyeket, elindul egy sajátos eróziós folyamat, amit az esőzések nagyobb mértékben elősegítenek, melynek következményeképp a domboldalak fajai jelentősebb egyedszámban lesodródhatnak. Ez már számszerűen is megmutatkozó népességcsökkenésben nyilvánul meg. Ezek a fajok (*Helicopsis striata*, *Granaria frumentum*) ha lekerülnek a terület nedvesebb, üde növényzetű sík részeire, xerotherm jellegűek lévén, ott kedvezőtlen körülmények közé kerülnek. Ezt a jelenséget lehetett tapasztalni, amikor a nedves gyepfoltokból már a jelen vizsgálatoknál is előkerült a fent említett két faj.

Minta- vételi pont	Területhasználat	Védett faj (db)	Nem védett faj (db)	Invá- ziós faj (db)	Homoki specialista (db) 1 (reliktum, de nem típusosan homokhoz kötődő)	Homoki generalista (db) 1 (sporadikus, de nem típusosan homokhoz kötődő)
1	legeltetett	0	10	0	1 (reliktum, de nem típusosan homokhoz kötődő)	0
2	bekerített mintaterület	0	8	0	1 (sporadikus, de nem típusosan homokhoz kötődő)	0
3	fás-bokros folt	0	7	0	1 (reliktum, de nem típusosan homokhoz kötődő)	0
4	nem legeltetett	0	7	0	0	1 (de nem típusos)
5	nem legeltetett	0	7	0	0	1 (de nem típusos)
6	nem legeltetett	0	10	0	1 (reliktum, de nem típusosan homokhoz kötődő)	0
7	nem legeltetett	0	7	0	0	1 (de nem típusos)
8	nem legeltetett	0	6	0	0	1 (de nem típusos)
9	legeltetett	0	5	0	1 (reliktum, de nem típusosan homokhoz kötődő)	0
10	nem legeltetett	0	5	0	0	1 (de nem típusos)
11	nem ill. kevésbé legeltetett	0	9	0	1 (reliktum, de nem típusosan homokhoz kötődő)	0
12	nem ill. kevésbé legeltetett	0	6	0	0	2 (de az egyik nem típusos)
13	nem ill. kevésbé legeltetett	0	4	0	0	2 (de az egyik nem típusos)
14	legeltetett	0	1	0	0	0
15	csatorna	0	3	0	0	0
16	erősen legeltetett	0	3	0	0	0
17	nem ill. kevésbé legeltetett	0	7	0	0	2 (de az egyik nem típusos)
18	nem ill. kevésbé legeltetett	0	7	0	1 (sporadikus, de nem típusosan homokhoz kötődő)	0
19	nem ill. kevésbé legeltetett	0	2	0	1 (sporadikus, de nem típusosan homokhoz kötődő)	0
20	nem ill. kevésbé legeltetett	0	6	0	0	2 (de az egyik nem típusos)

3. Észrevételek, megjegyzések (ha vannak) -